

УДК 351.82:64

В. Г. Бодров,

д. е. н., професор, завідувач кафедри, НАДУ при Президентіві України, м. Київ

О. П. Ігнатенко,

к. е. н., докторант, НАДУ при Президентіві України, м. Київ

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

V. Bodrov,

Doctor of economic science, Professor, Head of Department of NAPA under the President of Ukraine, Kyiv

O. Ignatenko,

PhD in economic science, Doctorant of NAPA under the President of Ukraine, Kyiv

IMPROVING FINANCIAL AND ECONOMIC MECHANISMS OF GOVERNMENTAL REGULATION IN AREA OF BEAUTIFICATION OF HUMAN SETTLEMENTS

Предметом дослідження у статті є вироблення пропозицій з удосконалення фінансово-економічних механізмів державного регулювання благоустрою населених пунктів. Проаналізовано останні дослідження, що стосуються застосування фінансово-економічних механізмів державного регулювання в цій сфері. Розкрито недоліки чинного законодавства із зазначеного питання. За результатами дослідження надано рекомендації, які полягають у покращенні умов конкуренції; поліпшенні тарифного регулювання та залученні соціально-відповідального бізнесу у сферу благоустрою населених пунктів.

The research object of this article is preparing improvement of financial and economic mechanisms of state regulation in beautification of human settlements. There are examined recent research concerning financial and economic mechanisms of state regulation in this area. There are disclosed the shortcomings of the existing legislation concerning this question. As a result of researches our are provided recommendations to improving the conditions of competition; tariff regulation and socially responsible business in the area of beautification of human settlements.

Ключові слова: державне регулювання, сфера благоустрою населених пунктів, благоустрій, житлово-комунальне господарство, державна політика, державне управління, нормативно-правове регулювання.

Key words: governmental regulation, area of beautification of human settlements, beautification of human settlements, housing & municipal economy, public policy, public management, legal regulation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Існуючі реалії соціогосподарського розвитку України вимагають проведення глобальних системних реформ із застосуванням сучасних фінансово-економічних механізмів державного регулювання в усіх сферах суспільного життя. Однак проблематичним є недосконалість, а в більшості випадків — відсутність ефективних механізмів, здатних за мінімального втручання з боку державних інституцій забезпечити сталий саморозвиток суспільства і економіки [1, с. 439]. Особливо це стосується суттєвої трансформації регулювальної ролі держави в царині житлово-комунального господарства, у тому числі сфери благоустрою населених пунктів — найбільш соціально вразливої за умов переходу на конкурентно-ринкові відносини та необхідної адаптації до європейських фінансово-економічних стандартів і нормативів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження питань застосування фінансово-економічних механізмів в житлово-комунальному господарстві, включаючи сферу благоустрою населених

пунктів, знайшли своє відображення у працях вітчизняних науковців і практиків державного управління: О.М. Білянського, Л.М. Бражнікової, Г.О. Крамаренко, О.О. Лук'яненка, Н.І. Олійник, В.П. Полуянова та ін. Водночас розгляд фінансово-економічних механізмів в житлово-комунальному господарстві розглядався у загальній формі без урахування специфіки сфери благоустрою населених пунктів.

Окремі дослідження торкалися проблем застосування фінансово-економічних механізмів у різних підсистемах сфери благоустрою населених пунктів: поводження з побутовими відходами (В.С. Міщенко), озеленення населених пунктів (О.М. Бурак). Зазначені дослідження через окремий розгляд підсистем сфери благоустрою не забезпечують удосконалення фінансово-економічних механізмів загалом у сфері благоустрою населених пунктів і носять сегментарний характер.

НЕВИРІШЕНІ РАНІШЕ ЧАСТИНИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Водночас удосконалення фінансово-економічних механізмів державного регулювання сфери благоустрою

рою населених пунктів, на наш погляд, має бути спрямоване на запровадження конкурентних відносин через проведення конкурсів з виконання робіт у цій сфері, розвитку приватно-публічного партнерства та міжмуніципального співробітництва, поліпшення тарифного регулювання, залучення соціально-відповідального бізнесу та адаптацію європейських фінансово-економічних стандартів, нормативів тощо.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті полягає у розробці пропозицій з удосконалення фінансово-економічних механізмів державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Виходячи з попередніх досліджень, доцільно проаналізувати можливості удосконалення фінансово-економічних механізмів державного регулювання в сфері благоустрою населених пунктів за наступними напрямками:

- 1) покращення умов конкуренції;
- 2) поліпшення тарифного регулювання;
- 3) залучення соціально-відповідального бізнесу.

Умови переходу на ринкові відносини передбачають, насамперед, покращення умов конкуренції. Це можливо досягти завдяки залученню до роботи у сфері благоустрою населених пунктів суб'єктів господарювання приватної форми власності.

Безумовно, подальше залучення приватних структур у житлово-комунальне господарство неможливе без відповідного законодавчо-нормативного та організаційного забезпечення на загальнодержавному рівні [2, с. 175].

Транспарентні та чіткі конкурсні процедури при укладанні контрактів органами державної влади або органами місцевого самоврядування зі сторонніми організаціями щодо надання житлово-комунальних послуг населенню, утримання об'єктів благоустрою, впливають на якість надання таких послуг населенню та якість проживання в населених пунктах, на ефективність їх розвитку як складної соціально-економічної системи держави. Використання конкурсних торгів має важливе значення як для громади, так і для безпосередніх їх учасників та сприяє ефективному використанню муніципальних ресурсів. Така форма залучення приватного капіталу у житлово-комунальному господарстві набула значного поширення в світовій практиці. Так, міжнародний досвід залучення на контрактній основі — "outsourcing" приватних компаній показав, що послуги здешевлюються на 20—30% [3, с. 81].

Хоча органи місцевого самоврядування є відповідальними за надання таких послуг, це не значить що вони повинні надавати їх власними силами. Органи місцевого самоврядування можуть укладати контракти на надання тих послуг, які приватний сектор виконує краще й ефективніше, та встановлюють, при цьому, вимоги щодо їх рівня та якості.

Слід зазначити, що згідно з даними Мінрегіону України лише 10% (майже 50 тис.) об'єктів благоустрою утримуються підприємствами, визначеними на конкурсних засадах [4]. У різних підсистемах сфери благоустрою населених пунктів задіяно від 23% до 85% суб'єктів господарювання приватної форми власності. Так, у

сфері поховання задіяно 85% суб'єктів господарювання приватної форми власності, у сфері паркування транспортних засобів — 81%, в утриманні вулично-дорожньої мережі населених пунктів — 49%, в зовнішньому освітленні населених пунктів — 31%, у сфері поводження з побутовими відходами — 27%, в озелененні населених пунктів — 23% [4]. Наведені показники залучення суб'єктів господарювання приватної форми власності до сфери благоустрою населених пунктів свідчать про привабливість відповідної підсистеми даної сфери, а їх рівень про зацікавленість бізнесу працювати в тій чи іншій підсистемі сфери.

Водночас, відповідно до статті 15 Закону України "Про благоустрій населених пунктів" органи державної влади та органи місцевого самоврядування можуть утворювати підприємства для утримання об'єктів благоустрою державної та комунальної власності [5]. У разі відсутності таких підприємств органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень визначають на конкурсних засадах балансоутримувачів таких об'єктів.

На нашу думку, положення статті 15 Закону України "Про благоустрій населених пунктів" [5] мають містити вимогу щодо обов'язковості проведення конкурсного відбору з визначення підприємства для утримання об'єктів благоустрою державної та комунальної власності. І лише у разі відсутності зацікавленості в утриманні таких об'єктів органи державної влади та органи місцевого самоврядування можуть утворювати підприємства для їх утримання. Це призведе до покращення конкурентного середовища в сфері благоустрою населених пунктів, що в свою чергу сприятиме залученню інвестицій, розвитку державно-приватного партнерства і міжмуніципального співробітництва, покращить якість надання послуг у цій сфері та оптимізує витрачання фінансових ресурсів.

Поряд з ринковими механізмами державного регулювання в соціально-чутливих підсистемах сфери благоустрою населених пунктів об'єктивно необхідне застосування тарифного регулювання. Його доцільно застосовувати при наданні соціально-важливих для населення послуг, які характеризуються обмеженою конкуренцією, мають ознаки монопольного становища. Встановлення тарифів на такі послуги здійснюється у відповідності до затверджених Кабінетом Міністрів України порядків.

До таких послуг за законодавством відносяться наступні:

— послуги з вивезення побутових відходів (Закон України "Про житлово-комунальні послуги" — Порядок формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 № 1010);

— послуги з утримання прибудинкових територій (Закон України "Про житлово-комунальні послуги" — Порядок формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 № 869);

— послуги з користування майданчиками для платного паркування транспортних засобів (Закон України "Про благоустрій населених пунктів" — Порядок формування тарифів на послуги з користування майданчиками для платного паркування транспортних засобів,

затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2010 №258);

— послуги з користування громадськими вбиральнями (Закон України "Про благоустрій населених пунктів" [5] — наразі відповідний Порядок не затверджено).

Зазначені Порядки побудовані на витратному методі. Тобто при затвердженні органами місцевого самоврядування відповідних тарифів необхідно обґрунтувати плановані витрати. За цією процедурою проходить значний час для розрахунків, подання, розгляду, затвердження та оприлюднення тарифів на відповідні послуги. Коригування тарифів відбувається майже за тим же сценарієм.

Вочевидь, надавачі послуг в сфері благоустрою населених пунктів втрачають час та ресурси з моменту настання змін у витратах, оскільки, як правило, вони збільшуються через інфляційні процеси, збільшення законодавством ставок мінімальної заробітної плати, на яку нараховуються податки.

На наш погляд, для таких послуг у деяких випадках доцільно здійснювати автоматичне коригування (без проходження будь-яких процедур за певним алгоритмом): коригування на індекс інфляції, оприлюднений Держстатом України, та при змінах у розмірах мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством. При цьому необхідно затвердити тарифну сітку у прив'язці до мінімальної заробітної плати на такі види послуг.

Потребують також удосконалення і положення зазначених Порядків. Так, Порядок формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 №869 [6] потребує наступних змін.

По-перше, у Порядку передбачені лише витрати з поливу дворів, клумб і газонів. Однак полив дерев не передбачений. Також відсутні витрати з утримання зелених насаджень. Види робіт з утримання зелених насаджень визначені наказом Держжитлокомунгоспу України від 23.09.2003 №154 "Про затвердження Порядку, проведення ремонту та утримання об'єктів благоустрою населених пунктів". Зокрема до таких робіт, крім поливу також відносяться: підживлення, обрізання, видалення аварійних дерев, підсівання газонів, косіння трави, збирання та вивезення скошеної трави та опалого листя тощо.

По-друге, витрати з освітлення місць загального користування включають лише заробітну плату електриків та вартість електроенергії, і не включають необхідні матеріальні витрати для утримання об'єктів зовнішнього освітлення. Водночас види робіт з утримання визначені наказом Держжитлокомунгоспу України від 23.09.2003 №154 "Про затвердження Порядку проведення ремонту та утримання об'єктів благоустрою населених пунктів". Зокрема до таких робіт відносяться: заміна електроламп, ліквідація пошкоджень електромереж, освітлювальної арматури та устаткування, фарбування металевих опор та арматури, а також їх очищення від оголошень та реклами, заміна дроселів та відбивачів тощо.

По-третє, Порядком передбачені витрати з проведення поточного ремонту конструктивних елементів, зливової каналізації, елементів зовнішнього упорядкування, розташованих на закріпленій в установленому порядку прибудинковій території (зокрема, спортивних, дитячих та інших майданчиків), визначаються з урахуванням кошторисної вартості кожного виду робіт відпо-

відно до державних будівельних норм та правил. Примірний перелік робіт з поточного ремонту на прибудинковій території визначено наказом Держжитлокомунгоспу України від 10.08.2004 №150. Однак у цьому переліку відсутні роботи з поточного ремонту об'єктів зовнішнього освітлення та зелених насаджень.

Ще одним з важливих аспектів державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів є удосконалення підходів до формування тарифів у поводженні з побутовими відходами.

У 2012 році внесено зміни до профільних законів щодо державного регулювання тарифоутворення послуг з поводження з побутовими відходами, які внесли правовий дисбаланс у тарифоутворення із перероблення та захоронення побутових відходів.

Згідно з ст. 7 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" [7] повноваження щодо встановлення цін/тарифів на житлово-комунальні послуги віднесено до органів місцевого самоврядування (крім тарифів на перероблення та захоронення побутових відходів, які встановлюються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг).

Однак відсутність відповідних норм у Законі України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" не дають змоги Національній комісії проводити тарифне регулювання у цій сфері. Таким чином, встановлення тарифів у сфері поводження з побутовими відходами в частині їх перероблення та захоронення фактично паралізовано.

На наш погляд, формування тарифів в сфері поводження з побутовими відходами потребує наступного удосконалення.

В умовах децентралізації влади, питання встановлення тарифів на послуги з перероблення та захоронення побутових відходів має бути віднесено до компетенції органів місцевого самоврядування, про що необхідно внести відповідні зміни до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні". Тим паче, що в жодній розвиненій європейській країні схожого підходу в цій сфері немає. В питаннях державного регулювання необхідно залишити правове регулювання підходів до формування тарифів.

Згідно із ст. 13 Закону України "Про житлово-комунальні послуги" [7] до житлово-комунальних послуг віднесено тільки послуги з вивезення побутових відходів. Це створює правовий дисбаланс на законодавчому рівні, оскільки до житлово-комунальних послуг не віднесено послуги з перероблення та захоронення побутових відходів, як це передбачено Законом України "Про відходи" [8].

Послуга поводження з побутовими відходами має бути віднесена лише до комунальних послуг, і виключена із послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкової території. А ця послуга може ділитися на послуги з вивезення, переробки та захоронення побутових відходів, що буде відповідати положенням Закону України "Про відходи" [8]. Водночас законодавство дозволяє приймати органам місцевого самоврядування відповідні рішення щодо виключення послуги з вивезення побутових відходів із складу послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкової території, що в результаті збільшило рівень оплат послуг [4].

Необхідно врегулювати операції з утилізації побутових відходів. Ця операція поводження з побутовими відходами згідно із Законом України "Про відходи" [8] не вклю-

чена до жодної послуги (вивезення, перероблення та захоронення). Тому наразі не вирішується питання щодо тарифоутворення для сміттєспалювальних заводів, які займаються утилізацією побутових відходів з виробленням теплової енергії та відбором вторинних матеріалів — металу після спалювання для подальшої переробки.

Потребує впровадження тарифікації та відокремлення в окрему послугу поводження з відходами електричного та електронного обладнання, про що треба внести відповідні зміни до Закону України "Про відходи" [8], включивши їх до побутових відходів для їх окремого збирання та подальшої переробки.

Загалом необхідно суттєво удосконалити Порядок формування на послуги з вивезення побутових відходів, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 № 1010 [9]. Серед необхідних змін до цього Порядку можна відмітити наступні:

1. Необхідно уточнити в п. 34 категорію груп споживачів. Так, групи споживачів поділяються на населення, бюджетні установи та інші споживачі. Як правило, тарифи для населення встановлюють нижче за тарифи для інших споживачів. Водночас до тарифів для населення мають бути прирівняні тарифи для житлово-експлуатуючих організацій, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та управляючих компаній, що утримують житлові будинки.

2. Існує проблема з встановлення тарифів для регіональних об'єктів поводження з побутовими відходами, наприклад, полігонів для захоронення побутових відходів. Існують випадки коли для мешканців інших населених пунктів фактично використовують тарифи для інших споживачів, які є значно дорожчими. Тому необхідно у законодавстві надати відповідні повноваження місцевим державним адміністраціям для встановлення таких тарифів.

3. При плануванні витрат під час формування тарифів необхідно враховувати затверджені органами місцевого самоврядування норми утворення побутових відходів, а у разі їх не затвердження використовувати мінімальні норми, що встановлені постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070 "Про затвердження Правил надання послуг з вивезення побутових відходів" і про що необхідно внести відповідні зміни.

4. Пунктом 6 Порядку визначено, що витрати, об'єктивне нормування яких неможливе, плануються з урахуванням економічно обґрунтованих планованих витрат за попередній рік, прогнозу індексів цін підприємства та на підставі планованих кошторисів. Потребують удосконалення положення щодо "планованих витрати за попередній рік", в частині визначення витрат для новостворених підприємств.

г) В існуючому Порядку в п. 8 відсутні положення формування тарифів для роздільно-зібраних побутових відходів. На наш погляд, тарифи мають формуватись окремо для роздільно-зібраних побутових відходів та змішаних побутових відходів, що є.

б. Завжди виникає запитання, як враховувати доходи, що потенційно можуть надходити підприємствам від продажу відсортованої або роздільно зібраної вторинної сировини. Пункт 25 Порядку стимулює лише енергозбереження. На нашу думку в пункт 25 треба доповнити стимулюванням, заходів з ресурсозбереження, в частині залишення у розпорядженні суб'єктів господарювання доходів від продажу вторинної сировини.

Ще одним напрямом удосконалення фінансово-економічних механізмів державного регулювання в сфері благоустрою населених пунктів має стати — залучення соціально-відповідального бізнесу. Під соціальною відповідальністю бізнесу розуміється відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів; активна соціальна позиція компанії, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі із суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем. Соціальна відповідальність бізнесу сприяє сталому розвитку, у тому числі здоров'ю і добробуту суспільства; зважає на очікування зацікавлених сторін; відповідає чинному законодавству і міжнародним нормам поведінки; інтегрована у діяльність організації та практикується в її відносинах [10].

Статтею 24 Закону України "Про благоустрій населених пунктів" [5] передбачено, що підприємства, установи, організації, які розміщуються на території об'єкта благоустрою, можуть утримувати закріплену за ними територію або брати пайову участь в утриманні цього об'єкта. Межі та режим використання закріпленої за підприємствами, установами, організаціями території визначають відповідні органи державної влади та органи місцевого самоврядування залежно від підпорядкування об'єкта благоустрою.

Крім того, статтею 15 цього ж закону встановлено, що власник тимчасової споруди торговельного, побутового, соціально-культурного чи іншого призначення, розташованої на території об'єкта благоустрою державної та комунальної власності, зобов'язаний забезпечити належне утримання прилеглої до тимчасової споруди території або може брати пайову участь в утриманні цього об'єкта благоустрою на умовах договору, укладеного із підприємством або балансоутримувачем.

Тобто законодавством передбачена можливість участі соціально-відповідального бізнесу в сфері благоустрою населених пунктів. Водночас, на нашу думку, більш глибокого залучення соціально-відповідального бізнесу потребують питання санітарного очищення населених пунктів.

Останнім часом території населених пунктів засмічені несанкціонованими сміттєзвалищами, яких стає дедалі більше і куди переважним чином потрапляють відходи, що є вторинною сировиною. Також існуюча система поводження з побутовими відходами, відповідні економічні та організаційні механізми в державі не дозволяють комплексно вирішувати питання сучасного поводження з побутовими відходами, у тому числі відокремлювати вторинну сировину на етапі збирання побутових відходів для їх подальшої переробки.

Новий виток з децентралізації влади в європейських країнах у питаннях поводження з побутовими відходами відбувся з прийняттям директив 94/62/ЄС "Про упаковку та відходи пакування" та 2002/96/ЄС "Про відходи електричного та електронного обладнання", якими було залучено соціально-відповідальний бізнес до вирішення питань, що покладені на органи місцевого самоврядування, а саме: щодо поводження з побутовими відходами. Адаптація вітчизняного законодавства України до цих директив дозволить нам за рахунок залучення бізнесу до вирішення питань переробки побутових відходів зменшити обсяг захоронення побутових відходів.

**ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ
ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК**

Враховуючи зазначене, на сьогодні удосконалення фінансово-економічних механізмів державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів полягає у покращенні умов конкуренції, поліпшенні тарифного регулювання та залученні соціально-відповідального бізнесу.

Для забезпечення запровадження зазначених підходів необхідно внести зміни до Закону України "Про благоустрій населених пунктів" [5], де передбачити обов'язковість проведення конкурсного відбору з визначення підприємства для утримання об'єктів благоустрою державної та комунальної власності, що призведе до покращення конкурентного середовища в сфері благоустрою населених пунктів.

Крім того, необхідно здійснити розробку та затвердження Порядку формування тарифів на послуги з користування громадськими вбиральнями; удосконалити Порядок формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 №869 [6] щодо включення витрат з утримання та поточного ремонту елементів благоустрою, а саме: зелених насаджень та об'єктів зовнішнього освітлення; удосконалити Порядок формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2006 № 1010 [9] щодо формування тарифів для населення, міжмуниципальних тарифів, уточнення планування витрат та стимулювання ресурсозбереження. Крім того, у Порядках необхідно запровадити застосування спрощених підходів до корегування тарифів при інфляційній процесі та зміні розмірів мінімальної заробітної плати.

Також у підсистемі поведження з побутовими відходами необхідно децентралізувати встановлення тарифів на послуги із перероблення та захоронення побутових відходів, внести необхідні зміни щодо єдиної термінології у Законі України "Про відходи" [8] та "Про житлово-комунальні послуги" [7]. У цю підсистему залучити соціально-відповідальний бізнес шляхом адаптації європейських директив: 94/62/ЄС "Про упаковку та відходи пакування" та 2002/96/ЄС "Про відходи електричного та електронного обладнання".

У подальших розвідках необхідно розробити концептуальні засади формування системи єдиних підходів до державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів для забезпечення соціально-економічної ефективності її розвитку в інтересах наближення до європейських стандартів якості життєдіяльності населення.

Література:

1. Бодров В.Г. Державне регулювання економіки та економічна політика: навч. посіб. / В.Г. Бодров, О.М. Сафронова, Н.І. Балдич. — К.: Академвидав, 2010. — 520 с.
2. Економіка міст: Україна і світовий досвід: навч. посіб. / Ред. В. Макуха. — К.: Основи, 1997. — 243 с.
3. Розробка державної політики: аналіт. зап.: [матеріали учасн. програм стажування в Канаді, Польщі] / Укр. Акад. держ. упр. при Президентові України, Центр дослідж. адм. реформи; уклад.: О.І. Кілієвич, В.Є. Романов. — К.: К.І.С., 2002. — 318 с.

4. Офіційний сайт Мінрегіону України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua>.

5. Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06.09.2005 №2807-IV // Відом. Верх. Ради України. — 2005. — №49. — Ст. 2580.

6. Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги: постанова Кабінетів Міністрів України від 01.06.2011 №869 // Офіційний вісник України. — 2011. — №17. — Ст. 2472.

7. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 24.06.2004 № 1875-IV // Відом. Верх. Ради України. — 2004. — №47. — Ст. 514.

8. Про відходи: Закон України від 05.03.1998 №187/98-ВР // Відом. Верх. Ради України. — 1998. — №36. — Ст. 242.

9. Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з вивезення побутових відходів: постанова Кабінетів Міністрів України від 26.07.2006 № 1010 // Офіційний вісник України. — 2006. — №30. — Ст. 2137.

10. Чижевська М. Б. Соціальний аудит як механізм оцінки соціально-економічної ролі кооперативного сектору економіки / Українська кооперація. — №3. — 2010 р.

References:

1. Bodrov, V.G. Safronova, O.M. and Baldych, N.I. (2010), *Derzhavne reguluvannya ekonomiki ta ekonomichna politika: navch. posib.* [State regulation of the economy and economic policy: teach. guidances], Akademvydav, Kyiv, Ukraine.
2. Makuha, V. (1997), *Ekonomika mist: ukrayina i svitoviy dosvid: navch. posib.* [The economy of cities: Ukraine and international experience, teach. guidances], Fundamentals, Kyiv, Ukraine.
3. Kilievich, O.I. and Romanov, V.E. (2002), *Rozrobka derzhavnoyi politiki: analit. zap.* [Development of public policy: analytical doc.], K.I.S., Kyiv, Ukraine.
4. The official site of Minregion of Ukraine (2014), "Statistic data", available at: <http://www.minregion.gov.ua> (Accessed 05 May 2014).
5. The Verkhovna Rada of Ukrainy (2005), The Law of Ukraine "On beautification of human settlements", *Vidom. Verkh. Rady Ukrainy*, vol. 49, art. 2580.
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On providing a unified approach to the formation of tariffs for housing and municipal services", *Official Journal of the Ukraine*, vol. 17, art. 2472.
7. The Verkhovna Rada of Ukrainy (2004), The Law of Ukraine "On housing and municipal services", *Vidom. Verkh. Rady Ukrainy*, vol. 47, art. 514.
8. The Verkhovna Rada of Ukrainy (1998), The Law of Ukraine "On Waste", *Vidom. Verkh. Rady Ukrainy*, vol. 36, art. 242.
9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2006), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the formation of tariffs for household waste", *Official Journal of the Ukraine*, vol. 30, art. 2137.
10. Chizhevska, M.B. (2010), *Sotsialniy audit yak mehanizm otsinki sotsialno-ekonomichnoyi roli koooperativnogo sektoru ekonomiki* [Social Audit as a mechanism to evaluate the socio-economic role of the cooperative sector], *Ukrainian cooperation*, №3, Kyiv, Ukraine. *Стаття надійшла до редакції 03.02.2015 р.*